

Általában a könyvek kölcsönzéséről sincs jó véleménye:

„A közkönyvtárakat sose szerettem, mondhatnám, irtóztam tőlük. Könyvet kölcsön sose kértem, a kölcsönkönyv már nem is könyv! Én fétisként imádtam az új, friss, ropogós tankönyveimet, és a Pallas Lexikonból egészítettem ki őket: az állat- és növényképek, a színek, a műlapokat védő »flussz«-papír – a közben felfedezett nemi élet titkai – Freud-leltárba illő, szép, legbanálisabb pubertás.”

Szentkuthy Miklós lehetőleg csak saját könyveit olvasta, de huszonötezer kötetből álló saját könyvtárát arra szánta, hogy elhunyt után mások használják. Erről így írt:

„...halálom után a könyvtár a tanulni vágyó ifjúságnak és tudományos kutatóknak egyaránt tárva-nyitva áll majd, természetesen végrendeletileg általam kijelölt gondnokság alatt.”

Végezetül hadd álljon itt vallomása saját könyvtáráról:

„Könyvtáram Bibliotheca Extatica (a Szellem Mámorának Csarnoka): nem is könyvekből áll, mert minden darabja élő személy, élő műzsa, őrangyal, feleség, szerető, szárnyát zajosan csapkodó szentlélek-galamb, hárem-

hölgy, iker-lelkem, iker-testrészem. A »könyvek« (lám máris idézőjelbe kell tennem a szót) a polcokról minden falon mennyezetig érnek! – le- és föllépnek minden percben, akárcsak a bibliai Jákob létráján az angyalok.

...Történelem, természettudomány, erotika, lexikonok, képes albumok, század végi folyóiratok zuhogtak rám. Faltam! Katalogizáltam! Művembe olvastottam. És azóta már rendszeresen (az impressziók mámorát persze meg nem tagadva) gyűjtök filozófiát, fizikát, csillagászatot, matézist, történelmi életrajzokat, mitológiát, kottát. Egyrészt minden murgót agyonjegyzetelve (második naplóköteteim ezek, obszcén-pimasz fricskák és kamasz-ditirambusok), másrészt bizakodóan várva a Petőfi Múzeum jóvoltából egy új költő- és tudósnemzedék (hadd túlozzak) sáskajárását a polcokon.”

Szentkuthy Miklós itt közölt megnyilvánulásai írókról, könyvtárakról és könyvekről bár egyáltalán nem szokványosak, mégis nagyfokú irodalom- és könyvtárszeretetről tesznek tanúbizonyságot, és úgy gondoljuk mindenképpen nagyon figyelemreméltóak.

Batári Gyula

Akire nem vonatkozott az ábécé sorrendje sem

Hogyan törölték el Romániában a nemzetiségi irodalmat a könyvtárakból

1976-ban Csíkszeredában megjelent egy bibliográfia (*Antal Imre*: Csíkszereda bibliográfiája), amelyet hamarosan bevontak, mert *Nicolae Ceaușescu* nevét és műveit nem emelte ki, hanem éppen úgy besorolta az ábécé sorrendjébe, mint *Orbán Balázs*-t, *Vitos Mózes*-t és másokét.

Most már könyvtártörténeti érdekességnek számít, ám a romániai könyvtárosoknak sok fejtörést okozott az a számtalan egymást követő, az ország sajátosságainak megfelelő „jobbítás”, melynek végső eredményeként Romániá-

ban az ETO olyan főosztályai mint a Román Kommunista Párt története, vagy a romániai munkásmozgalom története, s úgyszintén a marxista filozófia kizárólag *Nicolae Ceaușescu* nevét és műveit jelezte és jelezhetette. Külön gond volt az alfabetikus katalógus összeállítása is, hiszen *Elena Ceaușescu*, valamint *Ilie Ceaușescu* az ábécé egyetemes szabályai szerint előbb következtek volna, mint „Nicolae”. Továbbképzők tucatjai foglalkoztak ezzel a „problémával”, és a döntés jogát senki sem merte kisajátítani. Végül is úgy oldották meg a kérdést, hogy *Nicolae* teljesen külön kataló-

gusfókban szerepelt (néhol vele kezdődött az ábécé), ily módon emelve ki őt az ábécé közön­ séges, felhőborító rendjéből, mely, ugye, dik­ tátorokra nem vonatkozhat.

Ez azonban végső soron olyan formai rende­ zés volt, amely ha önmagában neveléses is, nem érintette a könyvtár és a katalógusok tar­ talmi rendjét, sőt még segítette is az olvasóknak, mert könnyedén át lehetett ugrani rajtuk. Ám volt olyan „jobbitás” is, amely nemcsak hogy érintette, de gyakorlatilag meg is változtatta a könyvtárnak mind formai, mind tartalmi ké­ pét, egyetlen tollvonással kitörölve a könyvtá­ rakkól a romániai nemzetiségi irodalmat, illet­ ve beleolvasztva azt a román irodalom egészé­ be. Ez pedig a következő módon történt: a romániai magyar irodalom ETO szakozása így nézett (néz most is!) ki: $859.0 - 1/9 = 94.511$. Ami szavakra átfordítva ezt jelenti: román iro­ dalom magyar nyelvre átültetve. Vagy $82(94.511) - 1/9$, ami enyhe nonszensz, mert az ETO megfogalmazása szerint a (94.511) így értelmetlen. Vagy 894.511 – magyar irodalom, vagy $809.451.1$ – magyar nyelvészet, vagy $= 94.511$ – magyar nyelven, vagy ($= 94.511$) – magyar nép. Még egyszer összegezve tehát, a romániai könyvtárakban a romániai magyar irodalom vagy mint a román irodalom magyar nyelvű fordítása jelentkezett, vagy mint – ne­ ház megfogalmazni – világirodalom–magyar–Romániában. Ahelyett, hogy $894.511(498)$, vagyis magyar irodalom Romániában. Ezzel a

módszerrel, természetesen, nem csak a szakka­ talógusból tűnt el a nemzetiségi irodalom, ha­ nem – külön személyiségként – a polcokról is, ahol román irodalomként, illetve annak ma­ gyar, német stb. nyelvű fordításaként beleve­ gyült, beleolvadt a „nemzeti” irodalomba.

Persze, ez a „jobbitás” rengeteg zavart oko­ zott, hiszen sok román irodalmi mű valóban „le volt fordítva” magyar, illetve német nyel­ vre, mely fordítások így egyenrangúak lettek az eredeti nemzetiségi irodalommal, de ennél is érdekesebb, amikor a romániai magyar iro­ dalmat fordították románra, ami a szakozásban ezt eredményezte: $859.0 = 94.511 = 59.0$, vagyis román irodalom lefordítva magyar nyelvre, majd visszafordítva románra.

És még egy dolog, ami hirtelenében eszem­ be jut, és ami derűs pillanatokot szerzett a romániai magyar könyvtárosoknak (mármint a szakozás, nem maga a könyv). Egy olyan ro­ mán nyelvű történelmi műről van szó (A moldvai csángó nép története), amely azt tűzte ki céljául, hogy bebizonyítsa a moldvai csángók román eredetét és etnikumát, s ame­ lyet a bukaresti könyvtáros-szakozók nem olva­ sított el, bele sem lapozott, hanem csupán a cím és saját felkészültsége, tudásanyaga alapján így szakozott: $93(498) (= 94.511)$, vagyis a Romá­ niában élő magyar népcsoport története.

Kell mindehhez kommentár?

Kozma Mária

Lapozgató

„...a félelmetes vetélytársnak tartott videózás a megkérdezettek 63,8% -át nem érdekli” – írja egy nagyarányú nyugatnémet, médiákat és szabadidő-tevékenységeket felmé­ ró vizsgálat eredményeit ismertetve *A Könyv* 1988/4-es számának szemleírója.

A reprezentatív felmérés adatsorai egyéb­ ként is fölötte biztatóak: mint kiderült a meg­ kérdezettek 72,6% -a érdeklődik a könyvek iránt, az interjúalanyok csaknem fele igen erős érdeklődésről, kötődésről számolt be. A vizs­ gált szabadidős elfoglaltságok (főzés, barká­ csolás, videózás, fényképezés, komputerrel va­ ló foglalkozás stb.) között a könyv a nyolcadik

a rangsorban, a legtöbb konkurrens tevékeny­ ség tehát rosszabbul végzett a könyvnél (így a videózás is). Örvedetes, hogy a 14–17 évesek jóval az átlag fölötti mértékben érdeklődnek a könyv iránt. A vizsgálat azt is megállapította, hogy a kisgyermekes szülőket éppen nem tartja vissza a gyerekekkel való köteles törődés az olva­ sástól: átlag feletti mértékben érdeklődnek a könyvek iránt.

Érdemes idézni a konklúziót: „úgy látszik, nincs igazuk a pesszimistáknak és a könyv po­ zíciói továbbra is erősek, az új médiumok nem jelentenek számára súlyos és elháríthatatlan veszélyt”.